

Eeva Nykänen

27.3.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta / luonnos 12.2.2020

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi asiakasmaksulain muuttamisesta

THL katsoo, että asiakasmaksulakiin esitettävät muutokset ovat sisällöltään oikeasuuntaisia. Asiakasmaksukäytännöissä on kuntien välillä suurta vaihtelua, minkä vuoksi ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa asuinpaikastaan johtuen. Luonnoksen mukainen sääntely veisi alueellisia käytäntöjä yhdenmukaisempaan suuntaan. THL kuitenkin näkee tarpeen asiakasmaksulainsäädännön nyt ehdotettavaa kokonaisvaltaisemmalle uudistamiselle. Tämä tarjoaisi mahdollisuuden arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksujärjestelmää kokonaisvaltaisesti osana sosiaali- ja terveyspolitiikkaa ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaaliturvan uudistuksia.

Hallituksen esitysluonnokseen sisältyvien linjausten mukaan nyt ei olla omaksumassa sitä hallituksen esitykseen HE 310/2018 vp sisältynyttä lähtökohtaa, että asiakasmaksuja saisi periä vain, jos maksujen perimisestä on säädetty asiakasmaksulaissa. THL pitää tärkeänä, että tätä lähtökohtaa arvioidaan vielä hallituksen esityksen jatkovalmistelun yhteydessä ja myöhemmin käynnistyvässä asiakasmaksulainsäädännön kokonaisuudistuksessa.

THL pitää esitysluonnokseen sisältyviä linjauksia terveyspalvelujen maksuttomuuden laajentamisesta kannatettavina. Jatkovalmistelun yhteydessä tulisi kuitenkin vielä arvioida maksuttomuuden ulottamista hoitajakäyntien lisäksi myös täysi-ikäisten henkilöiden lääkärikäynteihin perusterveydenhuollossa. Tutkimustiedon valossa maksujen poisto ei todennäköisesti väestötasolla lisäisi merkittävästi perustason terveyspalvelujen kysyntää. Maksuttomuus kuitenkin varmistaisi, että maksut eivät nousisi minkään väestöryhmän kohdalla palvelun hankkimisen esteeksi. Lisäksi maksuttomuus edistäisi julkisten palvelujen käyttäjien ja työterveyshuollon palvelujen käyttäjien yhdenvertaisuutta, sillä vastaavista työterveyshuollon palveluista ei peritä käyntimaksuja.

THL esittää, että sellaiset erityispalvelut, jotka rajautuvat pelkästään väkivallan uhrin hoitamiseen, kuten SERI-tukikeskusten tarjoamat akuuttipalvelut, säädettäisiin maksuttomiksi. Tämä on perusteltua sen edistämiseksi, että palveluja tarvitsevat hakeutuisivat niihin. Se on tärkeää myös siksi, että asiakkaan kotiin lähetettävä lasku voi muodostaa turvallisuusriskin, sillä se voi paljastaa väkivallan tekijälle, että uhri on hakenut apua ja uhri voi joutua näin uudelleen vaaraan.

www.thl.fi

Eeva Nykänen

27.3.2020

Hallituksen esitysluonnokseen sisältyvät ehdotukset maksukaton laajentamisesta ovat THL:n näkemyksen mukaan oikeasuuntaisia. Ehdotuksen mukaisesti maksukaton alaa laajennettaisiin koskemaan myös toimeentulotuesta korvattuja maksuja, mikä on tervetullut muutos ja omiaan selkeyttämään järjestelmää niin asiakkaan kuin palvelunjärjestäjän näkökulmasta.

THL:n pitää tärkeänä, että asiakasmaksulaissa asetettaisiin palvelujen järjestäjälle velvollisuus seurata maksukattoa kerryttäviä maksuja. Lisäksi jatkovalmistelun yhteydessä tulisi arvioida sairaanhoidon, lääkkeiden ja matkojen kustannusten yhdistämistä yhteisen maksukaton alaan, sekä selvittää keinoja, joilla vältettäisiin alkuvuoteen kohdistuvia maksurasitteita, jotka voivat muodostua yksilötasolla kohtuuttomiksi. Jatkovalmistelun yhteydessä tulisi myös arvioida asiakasmaksulain muuttamista siten, että lyhytaikaisen laitoshoidon maksuja ei voitaisi periä lainkaan maksukaton täyttymisen jälkeen tai vaihtoehtoisesti huojentamisvelvoite ulottuisi niihin. Myös palvelusetelillä maksettujen terveyspalvelujen omavastuuosuuksien ulottamista maksukaton alaan tulisi arvioida, jotta maksukatto ehkäisisi maksujen kasautumista mahdollisimman tehokkaasti.

THL kannattaa esitysluonnokseen sisältyvää sääntelyä pitkäaikaisten asumispalvelujen ja kotona annettavien palvelujen maksuista. Ehdotuksen mukainen sääntely lisäisi asiakkaiden alueellista yhdenvertaisuutta ja maksujen ennakoitavuutta. THL:n näkemyksen mukaan myös lyhytaikaisten asumispalvelujen maksut sekä kotihoidon tukipalvelujen maksut tulisi määritellä täsmällisemmin laissa. Tällä hetkellä tukipalvelujen maksut vaihtelevat merkittävästi kunnasta toiseen ja maksujen eroja on vaikea selittää esimerkiksi eroilla tuotantokustannuksissa.

THL pitää tärkeänä, että asiakasmaksulaissa korostettaisiin esitysluonnoksen mukaisesti maksujen huojentamisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentulotukeen ja säädettäisiin järjestäjän velvollisuudesta huolehtia, että asiakas saa tiedon huojentamissääntelystä. THL kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että asiakkaan tai hänen perheensä toimeentulon edellytysten vaarantuminen on varsin avoin ja tulkinnanvarainen kriteeri maksujen huojentamiselle tai niistä luopumiselle. Yhdenmukaisten soveltamiskäytäntöjen varmistamiseksi kriteeriä tulisikin täsmentää laissa tai vähintäänkin kuvata sen soveltamistilanteita säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

THL pitää tärkeänä, että asiakasmaksulakiin tehtävien muutosten vaikutuksia kuntien toimintaan ja esimerkiksi palvelujen myöntämistä koskeviin käytäntöihin sekä palvelujen käyttäjien asemaan seurataan tiiviisti, ja näin muodostuvat havainnot otetaan pohjaksi sääntelyn uudistamiselle jatkossa.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Osastonjohtajan sijainen

Anu Muuri

www.thl.fi